

25.07.2024 r. zamieściłem post o atlasie wydany przez Muzeum w Grudziądzu

<https://zamikdwory.forumoteka.pl/forum/literatura/zamek-w-grudziadzu/>

**GRUDZIĄDZ – mapy i plany ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu
oraz Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu zawarte w publikacji:**

1. **Plan Grudziądza, 1941 r.**
1:10000, wym. oryg. 85,5 × 54,8 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1357
2. **Plan Grudziądza, 1897 r.**
1:5000, wym. oryg. 109,5 × 60 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/6
3. **Plan Miasta Grudziądza, 1925 r.**
1:7500, wym. oryg. 60 × 49 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1271
4. **Plan przedmieść Grudziądza – Kwidzyńskie, Fijewo i Fryta, 1809 r.**
bez skali, wym. oryg. 50 × 45 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1788
5. **Twierdza Grudziądz, koniec XVIII w.**
bez skali, wym. oryg. 59,5 × 48 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1789
6. **Grudziądz i okolice, pocz. XX w.**
1:50000, wym. oryg. 62 × 40 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1270
7. **Projekt linii kolejowej przy porcie w Grudziądzu, 1903 r.**
1:1000, wym. oryg. 72 × 101 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Akta miasta Grudziądza, dokumentacja techniczna, sygn. tymczasowa 40
8. **Północna część Grudziądza, pocz. XX w.**
1:2000, wym. oryg. 95 × 78 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Akta miasta Grudziądza, dokumentacja techniczna, sygn. tymczasowa 64
9. **Plan zamku w Grudziądzu (rekonstrukcja), okupacja hitlerowska**
bez skali, wym. oryg. 95,5 × 87 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/26
10. **Plan Grudziądza, 1888 r.**
1:6000, wym. oryg. 62 × 26,5 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/2073
11. **Plan miasta Grudziądza, 1781 r.**
bez skali, wym. oryg. 139 × 88 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/49
12. **Plan Grudziądza, 1756 (wyk. 1905 r.)**
bez skali, wym. oryg. 50 × 42 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/18
13. **Mapa Twierdzy Grudziądz i okolic, 1807 r.**
bez skali, wym. oryg. 55 × 55 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1908
14. **Mapa Grudziądza i okolic wzdłuż linii brzegowej Wisły, 1855 r.**
bez skali, wym. oryg. 74,5 × 57 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/45
15. **Grudziądz, plan miasta, ok. 1800 r.**
bez skali, wym. oryg. 34 × 39 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Zbiory kartograficzne miasta Grudziądza, sygn. 1432/43
16. **Opis do powyższego planu miasta (15) , ok. 1800 r.**
Archiwum Państwowe w Toruniu, Zbiory kartograficzne miasta Grudziądza, sygn. 1432/43
17. **Plan Grudziądza, 1781 r. (wyk. 1910 r.)**
bez skali, wym. oryg. 58 × 49,5 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/5
18. **Ratusz w Grudziądzu, 1787 r.**
bez skali, wym. oryg. 22,3 × 57,8 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Zbiory kartograficzne miasta Grudziądza, sygn. 1432/46
19. **Plan koryta Trynki z parcelami od Młyna Górniego do Dolnego, 1926 r.**
1:1000, wym. oryg. 66 × 20,7 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/1334
20. **Mapa linii kolejowej przy dworcu w Grudziądzu, 1905 r.**
bez skali, wym. oryg. 62 × 42 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Akta miasta Grudziądza, akta budowlane, sygn. 2821
21. **Plan ogrodów Grudziądza, II połowa XVII w. (błędna data opisu 1584 r.)**
bez skali, wym. oryg. 37,2 × 27,1 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Zbiory kartograficzne miasta Grudziądza, sygn. 1432/42
22. **Plan starego miasta Grudziądza, lata 20-te XX w.**
bez skali, wym. oryg. 63 × 42 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Zbiory kartograficzne miasta Grudziądza, sygn. 1432/53
23. **Plan Grudziądza z podziałem na parcele, ok. 1700 r.**
bez skali, wym. oryg. 17,2 × 23,5 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Akta miasta Grudziądza, sygn. tymczasowa 1375/1/106, s. 16-17
24. **Góra Zamkowa w Grudziądzu, 1941 r.**
1:500, wym. oryg. 73,3 × 90 cm; Archiwum Państwowe w Toruniu, Kolekcja archiwaliów Muzeum w Grudziądzu, sygn. 1668/49
25. **Plan budowy stadionu przy ul. Chełmińskiej (niezrealizowany), 1940 r.**
1:1000, fotokopia, wym. oryg. 14 × 11,6 cm; Muzeum im. ks. dr. Wł. Łęgi w Grudziądzu, sygn. MG/IK/554b

Wydano dzięki pomocy Miejskich Wodociągów i Oczyszczalni sp. z o.o. z siedzibą w Grudziądzu

W tym zestawieniu jednym z najcenniejszych z punktu widzenia badań Zamku Wysokiego jest plan oznaczony numerem 4.

W poscie z 2.08.2024 r. napisałem o tym planie:

Nr 4. Plan przedmieść Grudziądza, Kwidzyńskie , Fijewo i Fryta. 1809 r.

- siatka transversalna do powiększenie,

- cieniowanie ścian,

- Jest jeszcze most Bramy Bocznej, idealnie zgadza się z zachowanym fragmentem przęsła pod chodnikiem. Relikty części południowej badała ponad 20 lat temu M. Kurzyńska. Obecnie pod jezdnią.

- Nie ma już faktycznie mostu Bramy Kwidzyńskiej. Zgodnie z informacją u Froelicha rozebrany ok. 1810 r. Wydanie planu to potwierdza. W miejscu, gdzie zlokalizowałem cylindryczną basztę jest puste miejsce.

- Nie ma żadnej bramy na przedzamczu od strony południowej. Jest tylko relikty bramy od strony wschodniej.

Zaakcentowana jest tylko granica z Przedmieściem Toruńskim: Grenze mit der Thorner Vorstadt

Ten plan jest tak istotny, że wymaga specjalnego potraktowania. W Atlasie wydanym przez UMK w 1997 r., takim fundamentalnym planem jest plan geodezyjny Zamku Wysokiego, zapewne z 2 poł. XVIII w.

Ten plan zXVIII w. posłużył nam do poszukiwania lokalizacji katedry Biskupa misyjnego Prus św. Chrystiana na Górze Zamkowej w Grudziądzu, w 2024 r.

Przemysław Szachnitowski, Marek Szajerka

Kościół katedralny biskupa misyjnego Prus św. Chrystiana na Górze Zamkowej w Grudziądzu. Podstawy identyfikacji w świetle planów geodezyjnych z czasów nowożytnych metodą bezinwazyjną.

Braliśmy pod uwagę obydwa Atlasy. Skupiliśmy się przede wszystkim na pierwszym z nich , z 1997 r. Zdecydowały o tym też ramy objętościowe Biuletynu Koła Miłośników Dziejów Grudziądza. W tym poscie zajmę się drugim *Atlasem*, wydanym 20 lat później.\

<https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/283563/edition/280786/content>

Kadr z planu nr 4

Von
den Vorstädten der Stadt Gießen

Na planie tym po stronie południowej przedzamcza jest zaznaczony mur , który na pełnym planie dochodzi do Bramy Kwidzyńskiej. Jest to plan geodezyjny, ponieważ zawiera geodezyjną siatkę transversalną.

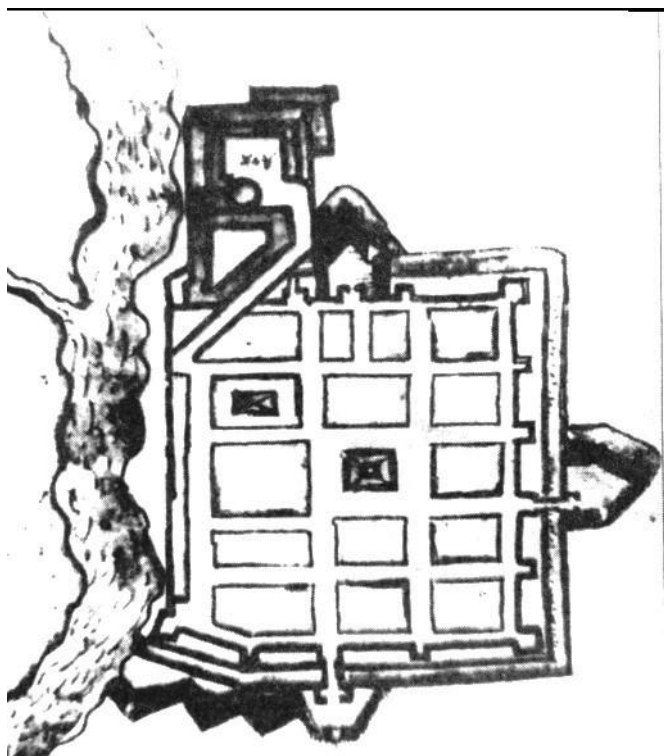
Dla przypomnienia, do czego służy siatka transversalna. Informacja z Internetu:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Podzia%C5%82ka_transwersalna

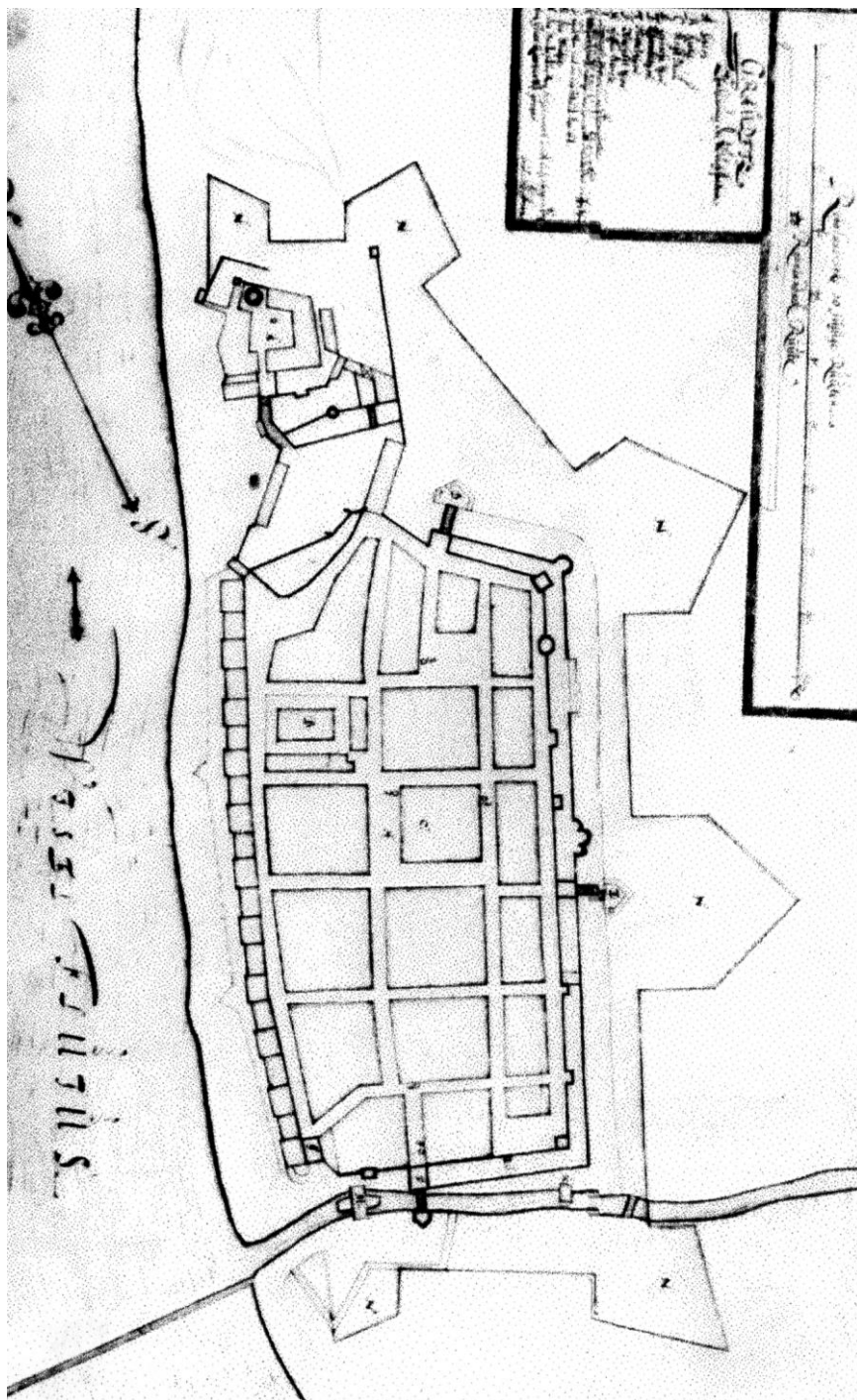
Tu po przyrządzie z 1820 r.

<https://inventarium.ihnpan.pl/przyrzad/podzialka-transwersalna-0>

Na planach wcześniejszych z XVII – XVIII w. ten mur jest też schematycznie narysowany.

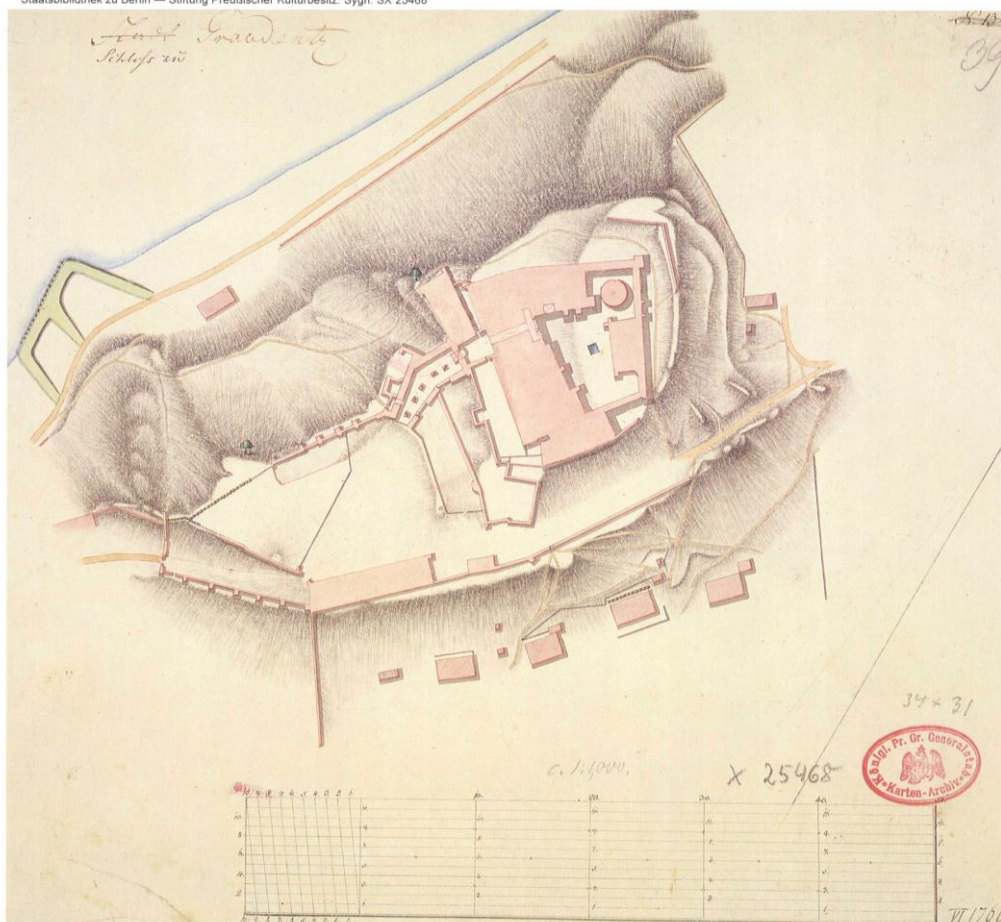

Plan Hoppego z 1628 r. Również zaznaczono potężny mur od strony oppidum.

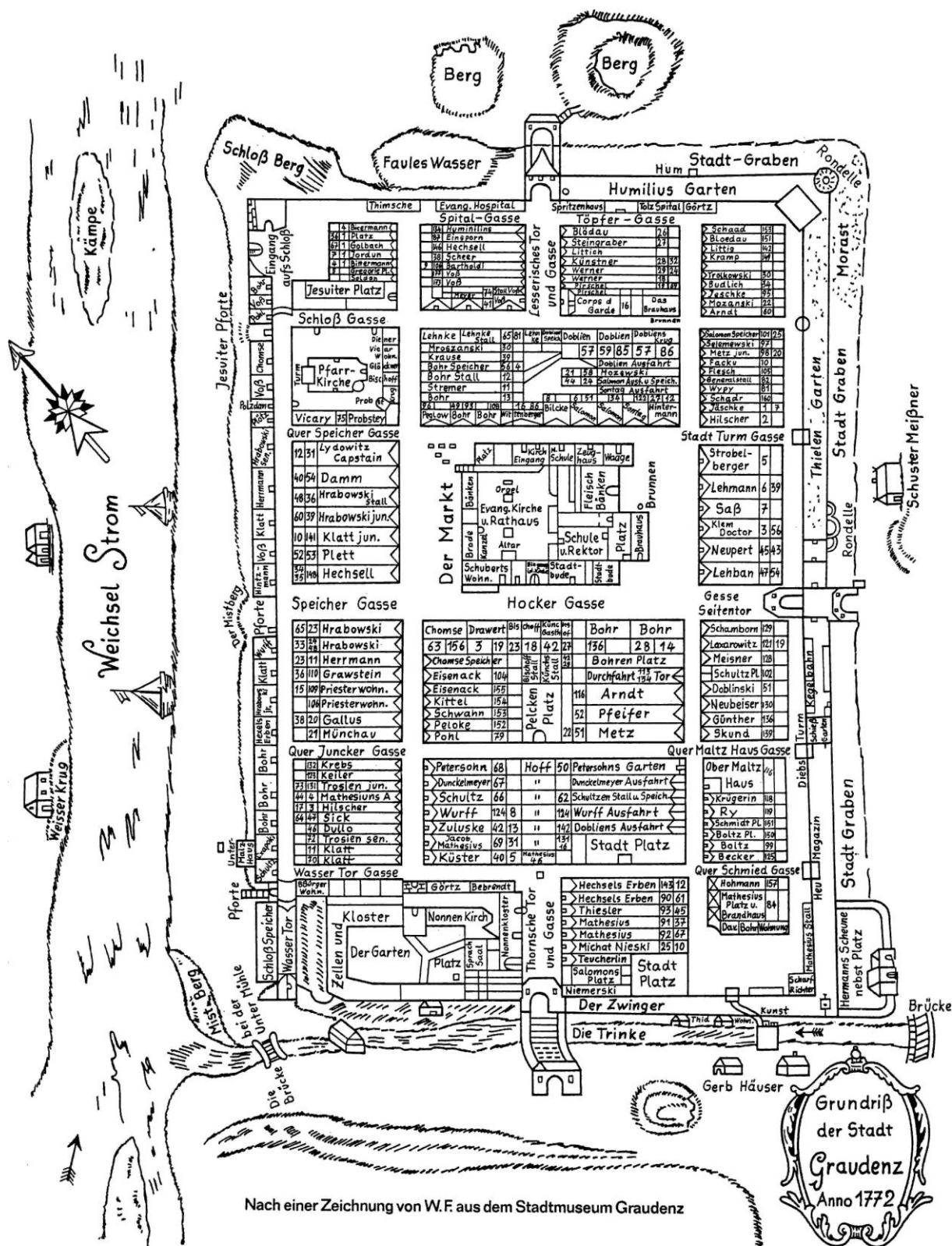

Plan Loffmana z 1656 r. Nie ma bezpośredniego wjazdu na Zamek Wysoki od strony ulicy Spichrzowej.

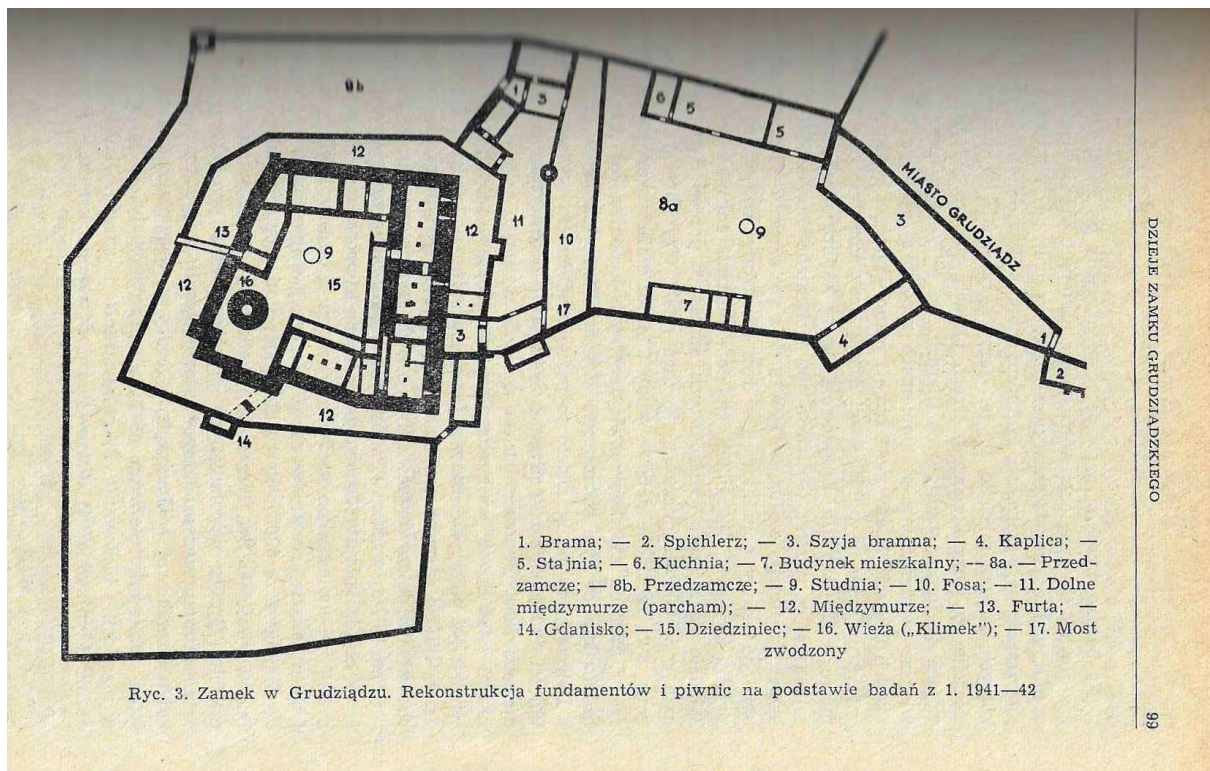
5. Zamek w Grudziądzu, ok. 1750, 1:1000 (zmniejszenie 1,06)
 Schloss zu Graudenz, um 1750, 1:1000 (Verkleinerung 1,06)
 Staatsbibliothek zu Berlin — Stiftung Preussischer Kulturbesitz. Sygn. SX 25468

Mur zaznaczony na planie geodezyjnym z ok. 1750 r. Na przedzamczu po stronie północnej jest zaznaczony delikatna kreską. Jako mur jest wyraźny po stronie wschodniej oraz ten zachowany, wzdłuż obecnej ulicy Tkackiej, w kierunku Bramy Kwidzyńskiej.

Plan katastralny z 1772 r. Transkrypcja napisów z 2 poł. XX w. Prześwit bramy na Zamek Wysoki jest zaznaczony od strony zachodniej. Łukiem zaznaczono przy tej bramie posesję od strony południowej.

Plan fikcyjny wg H. Jacobiego, z l. 1941 – 42, uznany za poprawny w XXI w. przez badaczy zamków pokrzyżackich.

Po tak potężnym murze na przedzamczu południowym zapewne zachowały się jakieś widoczne ślady.

Uchwyciłem je w 1999 r.

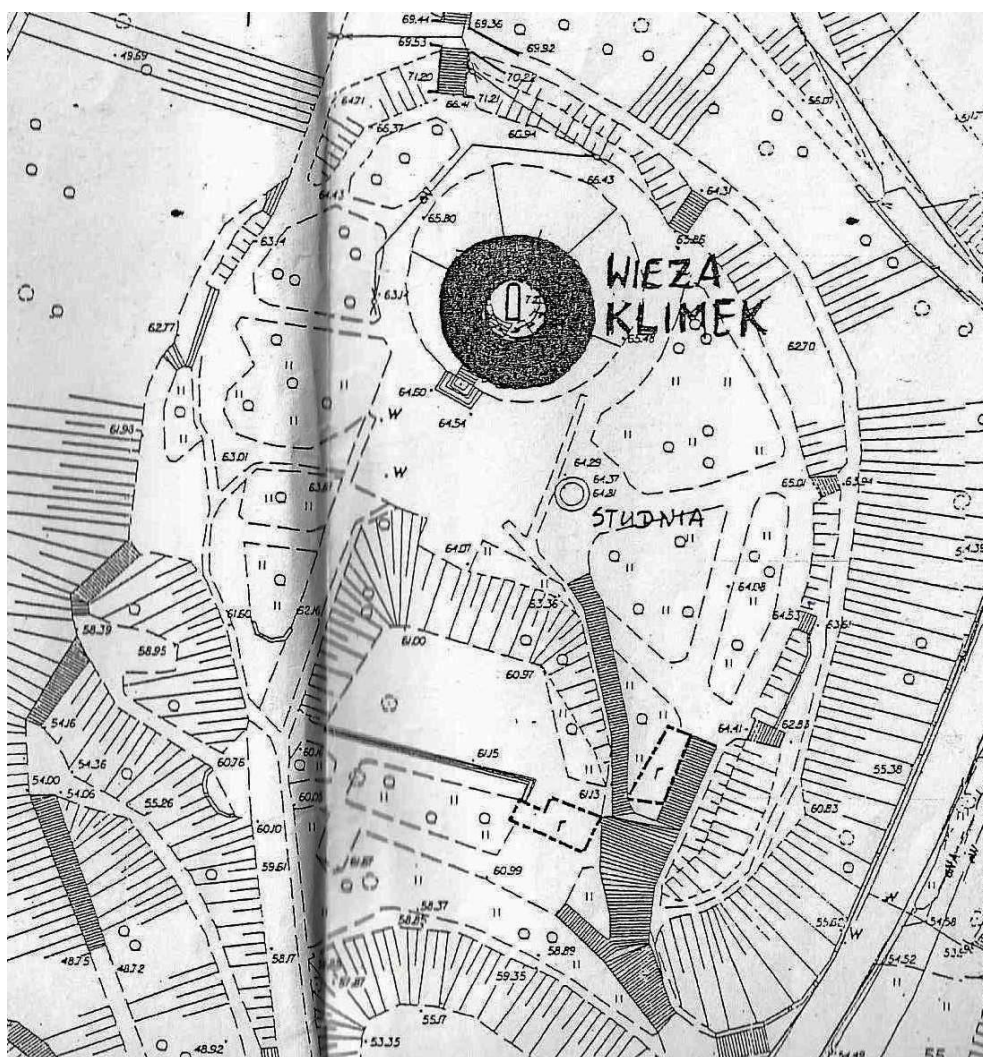

Zdjęcia po stronie wschodniej pokazują zapewne rdzeń kamiennego muru, na który nałożono mur ceglany.

Ten sam odcinek po renowacji muru w 1999 r.

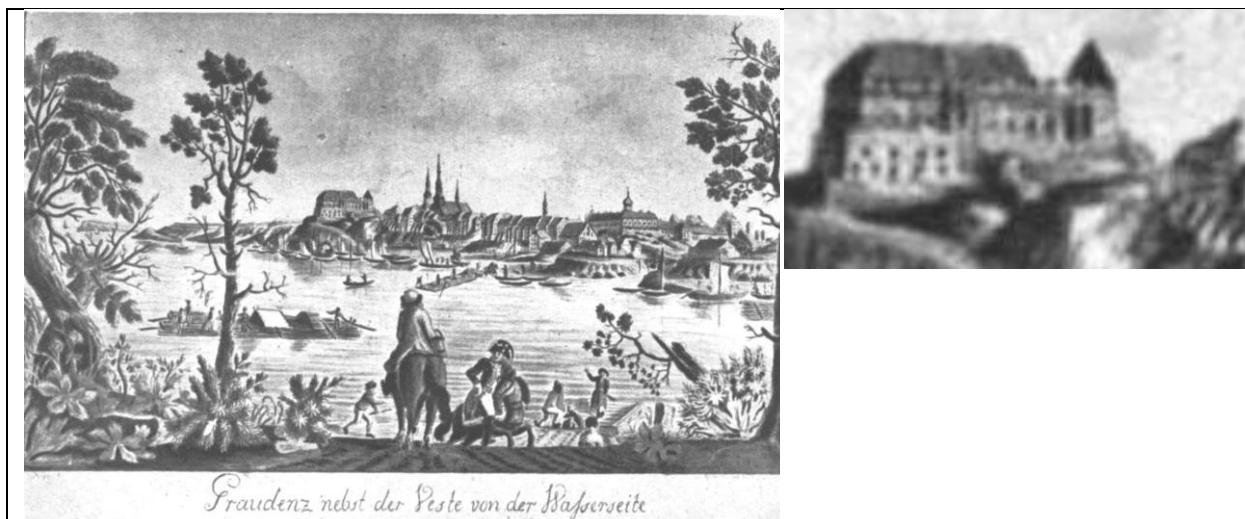

Plan geodezyjny Góry Zamkowej z XXI w. Oznaczenia Wieża Klimek, Studnia naniesione przez dr. Antoniego J. Pawłowskiego.

Analizując mapę geodezyjną, można się zorientować, jak mylący jest plan Loffmana z 1656 r. Dopiero patrząc na cały plan można się zorientować, że na Zamku Wysokim zaznaczono ciąg komunikacyjny. Ten ciąg komunikacyjny można odebrać mylnie, jako przedziały między osobnymi budynkami.

Na planie geodezyjnym z XVIII w. kaplica po stronie wschodniej i część mieszkalna Zamku Wysokiego tworzą jednolitą bryłę.

Panorama z lat 90. XVIII w.

Wg tej panoramy wjazd na Zamek Wysoki od strony Wisły omijał przedzamcze południowe, tak jak zaznaczono na planie katastralnym z 1772 r.

Na uwagę zasługuje panorama z lat 40. XIX w. Jej autor wyraźnie rozróżniał budowle ceglane od kamiennych. Ten fragment ruin nie pasuje do zachowanego narożnika południowo wschodniego skrzydła południowego Zamku Wysokiego.

Zapewne na panoramie pokazany został relikwiarz romańskiej katedry biskupa Chrystiana z murem oddzielającym ją od Zamku Wysokiego, który przetrwał do 1 poł. XIX w., jak pokazał plan katastralny z 1809 r.

Katedrze w Biuletynie Koła Miłośników Dziejów Grudziądza z 2024 r.

Przemysław Szachnitowski, Marek Szajerka, *Kościół katedralny biskupa misyjnego Prus św. Chrystiana na Górze Zamkowej w Grudziądzu. Podstawy identyfikacji w świetle planów geodezyjnych z czasów nowożytnych metodą bezinwazyjną.*

<https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/283563/edition/280786/content>

Po analizie planu z 1809 r. nasuwa się wniosek, iż błędem była w XXI w. ignorancja przez badaczy oryginalnych planów geodezyjnych i uznanie za prawidłowy rekonstrukcyjny plan H. Jacobiego z lat 1941-42.